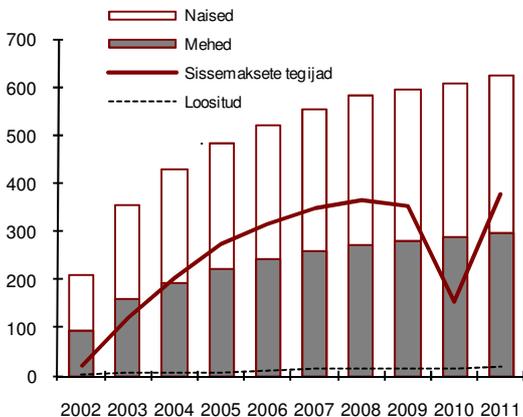

Kohustusliku kogumispensioni statistika

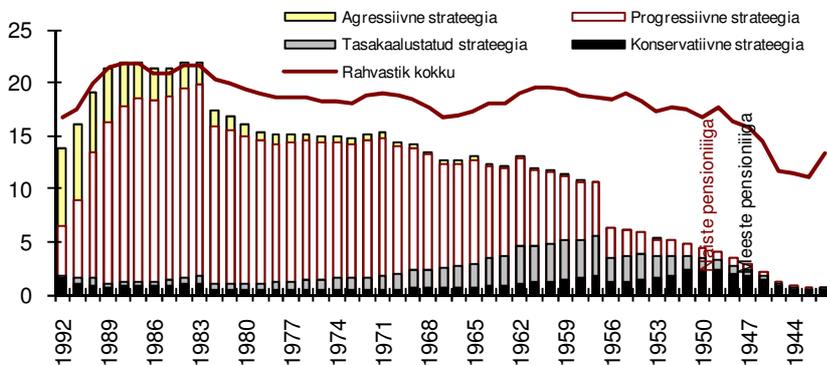
Jaanuar, 2012
Rahandusministeerium

1. Liitujad

Joonis 1. Liitujad ja sissemaksete tegijad

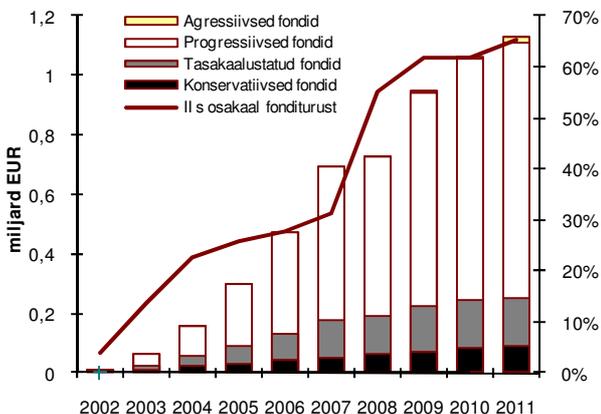
Joonis 2. Liitujad fondi strateegia ja vanuse järgi

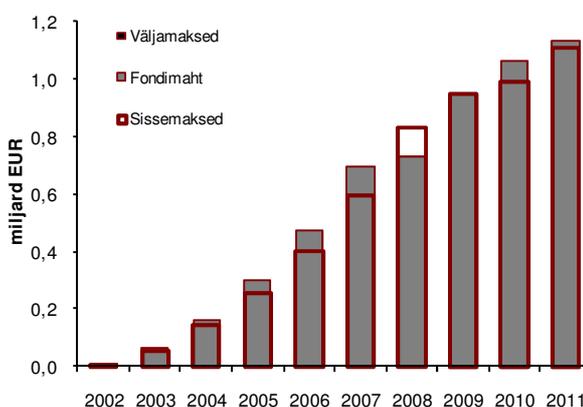
- 2011. aasta lõpus oli 622 723 inimest II sambaga liitunud. Alates 2011. aastast saavad II sambaga liituda ainult 1983. aastal ja hiljem sündinud inimesed.
- 70,6% liitujatest on progressiivsetes fondides, 11,1% on tasakaalustatud fondides, 8,6% on konservatiivsetes fondides ja 9,7% on valinud 75% aktsiate osakaaluga fondi.
- Liitujate osakaal, kes teevad sissemakseid, langes 2009. aastal (mai seisuga, kuna juunist peatati maksed kõigil) 59%-ni võrreldes 63%-ga 2008. aastal. 2010. aastal maksis keskmiselt kogumispensioni makset (2%) 25% liitujatest. 2011. aastal taastusid II samba maksed (poole maksemäära ulatuses), mistõttu sissemaksjate arv tõusis aasta lõpuks 61%-ni.
- Loositud liitujaid oli septembri lõpuks kokku 19 700 (3% kõikidest liitujatest), nendest ca 71% on esitanud hiljem pensionifondi vahetamiseavalduse ning 93%-l juhtudest on uueks fondiks valitud progressiivne pensionifond.

2. Varad ja struktuur

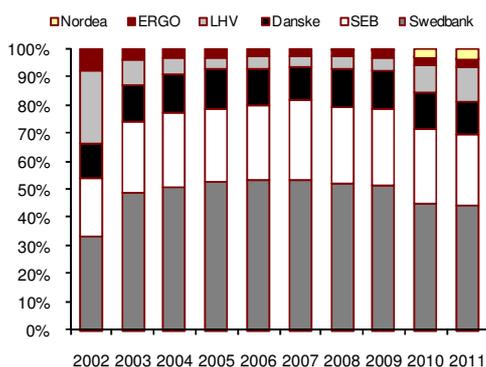
Joonis 3. Fondimahud fondi strateegia järgi

Joonis 4. Sissemaksed/väljamaksed/varad

Joonis 5. Mahud fondivalitsete järgi

- II samba fondide maht oli aasta lõpu seisuga 1,1 miljardit EUR-i.
- Progressiivsete fondide osakaal oli 76%. 75% aktsiaosakaaluga, fondide osakaal aeglaselt kasvab (1,8%). Konservatiivsed ja tasakaalustatud fondid kaotavad pidevalt oma turuosa suurema aktsiaosakaaluga fondidele.
- II samba osakaal investeerimisfondide seas tõusis järsult 2008. aastal ning jätkas tõusu ka 2011. aastal (65%). Peamine põhjus osakaalu suurenemisele on olnud tavaliste aktsiafondide mahtude langus.
- 2008. aastal langes II samba fondide väärtus allapoole sissemakseid. Hinnanguliselt kaotasid II samba fondid finantskriisi tipp hetkel ca 200 miljonit EUR-i. 2011. aasta lõpus ületas varade maht sissemakseid ca 20 miljoni EUR-iga. 2010 lõpus oli vahe 78 miljonit EUR-i ehk 2011. aastal on olnud fondidel negatiivne tootlus.
- Pensionifondide vahetamise tulemusena on oma turuosa jätkuvalt kasvatanud LHV, kes on saavutanud Danskega võrdse 12 %-se turuosa. SEB ja Swedbanki turuosad on jätkuvalt langenud ning on madalimal tasemel alates 2003. aastast – kokku 69%. Võrdluseks 2007. aastal oli see üle 81%-i.

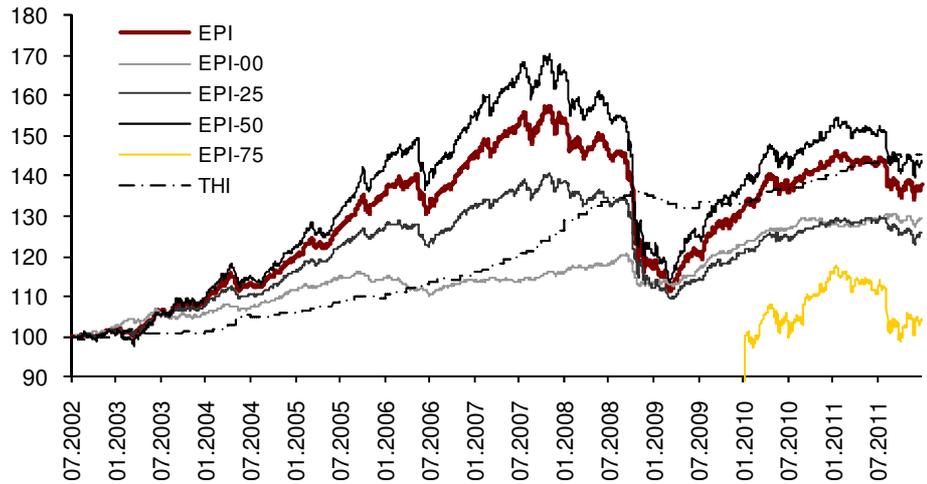
3. Tootlus

□ Kohustusliku kogumispensioni indeksitel oli tugev positiivne trend kuni 2007. aasta lõpuni. Finantskriisi tulemusena langes EPI 2009. aasta alguseks üle 45 punkti 111-ni. Indeksite põhi oli 2009. aasta märtsis ja kuni 2011. aasta veebruariks oli see tõusnud 145 punkti. 2011. aastal oli aga valdavalt langus ning aasta lõpuks oli EPI indeks 138 punkti.

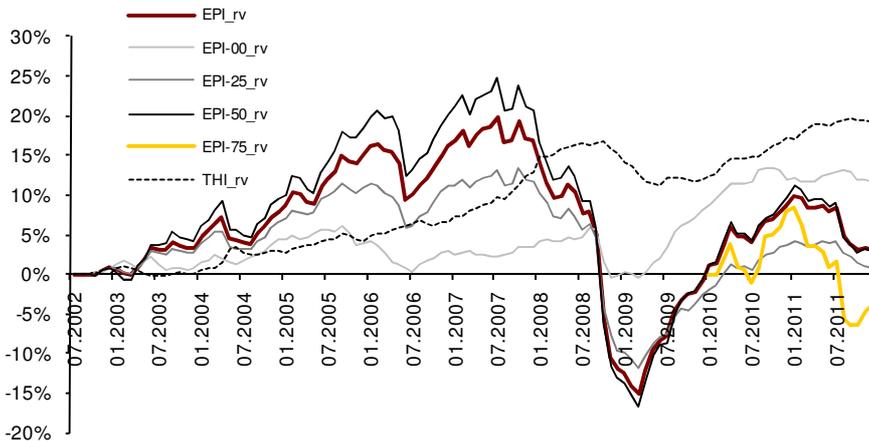
□ Vaadates fonde eraldi on tulemused siiski suhteliselt erinevad (vt ka joonis 10). Väiksemate fondide puhul NAV-id juba ületavad kriisieelset taset, samas kui suuremad (Swedbanki K1, K2 ja K3 ning SEB Progressiivne pensionifond) pole veel kriisist täielikult taastunud. Suuremate mahtudega fondid omavad aga suuremat mõju EPI indeksitele.

□ 2008. aasta oktoobris langes EPI indeks allapoole tarbijahinnaindeksit (THI). Kuigi 2010 aastal EPI jälle ületas THI-d, siis 2011. aasta lõpuks on see langenud jälle alla THI.

Joonis 6. II samba indeksid ja inflatsioon

Joonis 7. Rahavoogudega kaalutud tootlus ja inflatsioon

□ Fondide kumulatiivne tootlus arvestades ka rahavoogusid hakkas 2007. aasta sügisest langema ja 2009. aasta märtsis olid keskmiselt kõik II sambaga liitunud oma sissemakstud rahast kaotanud ca 15%. Ainult konservatiivsed fondid olid keskmiselt suutnud säilitada oma vara. 2011. aasta lõpus oli kogu II samba rahavoogudega kaalutud keskmine kumulatiivne tootlus positiivne - 3% (progressiivsetel fondidel 3%, konservatiivsetel fondidel 12% ja agressiivsetel fondidel -4%). Võrdluseks 2010. aasta lõpus oli keskmine kumulatiivne tootlus ca 10%.

□ Kui võrrelda rahavoogudega kaalutud tootlusi THI-ga, leidmaks fondide reaaltootlust, ei ole käesoleva seisuga keskmiselt suutnud ükski fondiliik lüüa THI-d. 2011. aastal on reaaltootlus vähenenud.

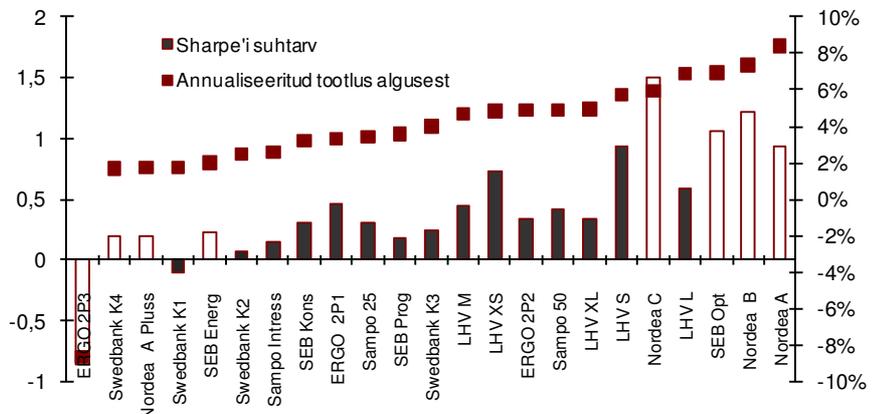
Selgitus: Fondide vara väärtuse ja sissemaksete suhe vastaval ajahetkel

□ Sharpe'i suhtarvuga on võimalik mõõta portfelli riski ja tootluse suhet. Mida kõrgem suhtarv, seda enam tootlust riski kohta ehk seda enam on riske vähendatud, mis on investorile kasulik. (loe täpsemalt nt siit: http://www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Sharpe_suhtarv)

□ Joonisel 8 on kasutatud riskivaba tuluna Saksa riigi kolmekuu võlakirja intressimäärasid (3m Bubill) ning arvutuste periood on fondide loomisest kuni käesoleva statistikapäevi kuupäevani.

□ Parima riski tootluse suhtega fondideks on küll Nordea fondid, kuid jättes arvestamata peale finantskriisi tekkinud fondid, siis on suurima Sharpe-i suhtarvuga LHV fondid. Aasta lõpuks on esirinda tõusnud ka SEB Optimaalne pensionifond.

Joonis 8. Sharpe'i suhtarvud

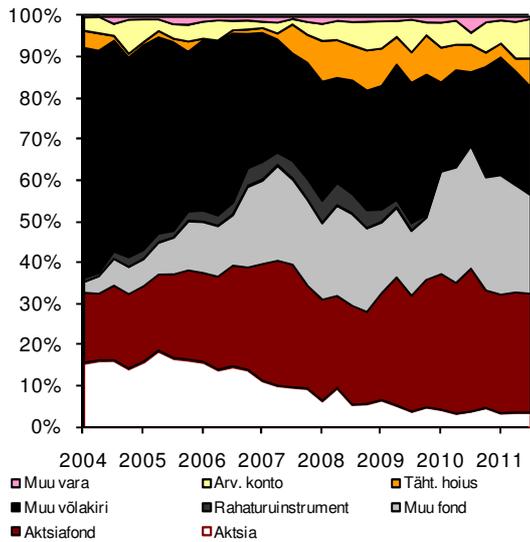

* Valged tulbad on fondidel, mis loodi finantskriisi järgselt ja on lühikese tegutsemisajaga, mistõttu tuleb neid vaadata eraldi.

** Vastutamatusesäte: Sharpe'i suhtarvu usaldusväärsus on piiratud ning ta ei ole näitajana piisav andmaks sisulisi hinnanguid fondijuhtimise kvaliteedile ning fondi üldisele riskisusele. Sharpe'i suhtarvu tuleb käsitleda kui täiendavat, fondide kohta avaldatavat informatsiooni. Sharpe'i suhtarvu ei tohi käsitleda kui peamist sisendinfot investeerimisotsuste tegemiseks.

4. Investeeringud & tasud

Joonis 9. Investeeringud instrumentide järgi

□ Aktsiariski omavad instrumentid moodustasid 2011. aasta lõpus ca 33% varadest. Võrdluseks enne 2008. aastat oli see osakaal ligi 40% ning 2009. aasta lõpus 32%. Aktsiate otseinvesteeringud pigem vähenevad ja aktsiafondide osakaal suureneb.

□ Tähtajaliste hoiuste ja arvelduskontode osakaal on püsinud 2008-2011 aastal stabiilselt 15% lähedal, kuid enne 2008. aastat oli see valdavalt alla 5%-i. 2011. aasta lõpus oli see ajaloo üks kõrgemaid - 16,4%. Ebakindlus finantsturgudel on suurendanud varade hoidmist hoiustes.

□ Suurim osa varadest investeeritakse Eestisse (24%), ja Luksemburgi (18%). Kolmandale kohale Prantsusmaast mööda on tõusnud Iirimaa 12%-ga.

□ Enamus Eesti investeeringutest moodustavad tähtajalised hoiused ja arvelduskontod ning seega sõltub investeeringute maht Eestisse just hoiuste ja kontode muutusest. Otse Eesti ettevõtete aktsiatesse ja võlakirjadesse investeeritakse suhteliselt vähe.

□ 2011. aastast on seadusega keelatud pensionifondidel võtta osakute väljalasketasu.

□ Osakute tagasivõtmistasu on kõikidel fondidel 1%, kuid juhul kui inimesel on jäänud pensionieani alla 5. aasta, ei tohi temalt tagasivõtmistasu võtta.

□ 2010. aastast alates on valitsemistasud regressiivsed ehk iga 100 miljoni EUR kohta peab tasu langema 10%. Aasta lõpus ületas mahult 100 miljonit EUR-i neli pensionifondi.

□ Kuni 2008. aastani püsisid pensionifondide tasud sisuliselt muutumatuna, kuid hiljem on tasude määrad hakanud langema, mis viitab konkurentsi olukorra paranemisele.

□ Fondivalitsejad peavad finantseerima valitsemistasust ka depootasu, EVK tasu, FI tasu ja tagatisfondi tasu (enamasti on need seotud fondi mahuga).

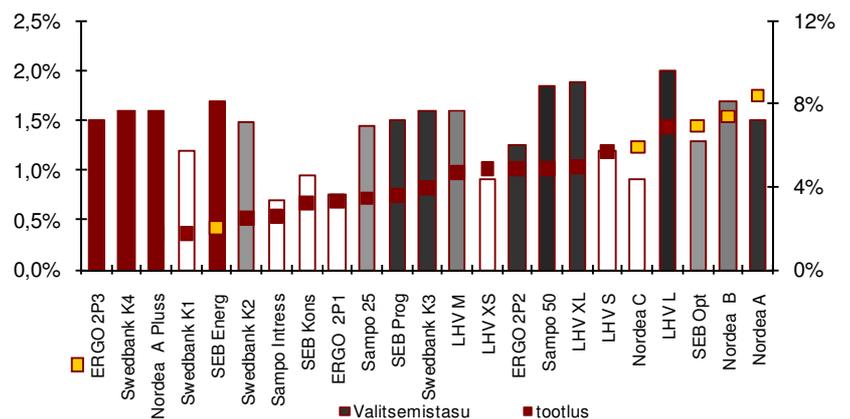
□ Pensionifondi tootlusel ja tasudel puudub küll otsene seos, kuid nende võrdlus iseloomustab siiski teatud määral fondivalitseja efektiivsust. Lisaks tuleks kindlasti vaadata ka fondide mahte (vt joonis 5), sest suuremad fondivalitsejad peaksid mahuefektist tulenevalt hakkama saama madalamate tasudega. Samuti on kõik tootlused nn puhastootlused, st valitsemistasud on juba maha arvestatud.

□ Valitsemistasu suurusel ja tootlusel ei ole omavahel olulist seost (varem võis seda

märgata näiteks progressiivsete fondide puhul). Konservatiivsetest fondidest võtab Swedbank K1 küll keskmisest kõrgemat tasu, kuid tootlus on kõige madalam. Uutest fondidest on „efektiivseimad“ (võrreldes keskmist tootlust ja keskmist valitsemistasu) Nordea A ja B pensionifondid. Vanadest fondidest on „efektiivseimad“ LHV L ja SEB Optimaalne pensionifond. Kõik uued energilised fondid on tänu tootluse langusele viimases kvartalis kõige kehvema tootluse ja tasude suhtega.

□ Valitsemistasu suuruse ja fondide suurusel ei ole samuti olulist seost. Pigem on väiksemad tasud just väiksemate mahtudega fondivalitsejatel (nt ERGO).

Joonis 10. Valitsemistasud (vasak skaala) ja annualiseeritud puhastootlus (parem skaala, tootlusest on valitsemistasu maha arvatud) fondi algusest

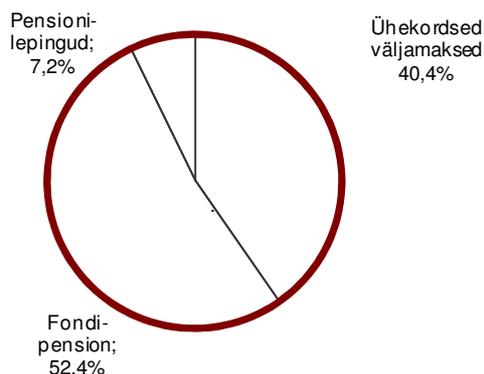

* Kollasega märgitud tootlusega fonde tuleb vaadata eraldi, sest nad on loodud finantskriisi järgselt. Konservatiivsed fondid on valged, tasakaalustatud helehallid, progressiivsed tumedad ja energilised punased.

** Tasud on hetkel kehtivad, ajalooliselt võivad olla teised.

7. Väljamaksed

Joonis 14. Väljamaksete liigid inimeste arvu järgi

□ II samba väljamaksed algasid 2009. aastal. Õigus minna kohustuslikule kogumispensionile oli 2011. aasta lõpuks ca 15 209 liitunud. Aasta lõpuks oli 10 465 inimest esitanud väljamaksete avalduse.

□ Kuivõrd pensioni kogumise aeg on olnud suhteliselt lühike, on enamikel kogumispensionile läinutel kogunenud raha alla 50-kordse rahvapensioni määra ning väljamakseid tehakse valdavalt otse pensionifondidest. 52,4% väljamaksete avaldustest on tehtud fondipensioni väljamaksete saamiseks ja 40,4% ühekordse väljamakse saamiseks. Väljamaksete saajatest 7,2%-l oli kogunenud raha üle 50-kordse rahvapensioni määra ja nad sõlmisid pensionilepingu.

□ 2011. aasta lõpuks on kokku fondidest välja makstud 13,9 miljonit EUR-i.

□ 25% rahast on läinud ühekordseteks väljamakseteks. Suurim osakaal on pensionilepingute kindlustusmaksetel – 46%. Sealjuures kindlustusmaksete osakaal on ajas järjest kasvanud.

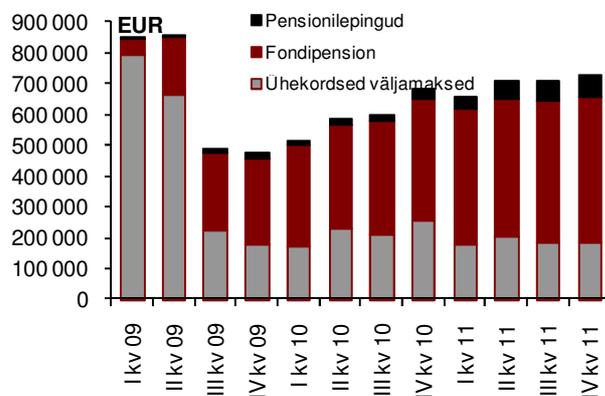
□ Keskmine ühekordne väljamakse oli 2011. aasta viimases kvartalis 842 EUR-i (alates väljamaksete algusest on keskmine 833 EUR-i). Keskmine fondipensioni väljamakse oli viimases kvartalis ca 34 EUR-i kuus (alates väljamaksete algusest 32 EUR-i kuus). Keskmine pensionilepingu väljamaksed on ca 41 EUR-i kuus ning lepingu sõlmimisel on keskmine tasutud kindlustusmakse ca 8300 EUR-i.

□ Üle 98% sõlmitud pensionilepingutest on garantiiperioodiga. Keskmine garantiiperioodi pikkus on ca 15 aastat.

□ Pensionilepinguid pakuvad ERGO Elukindlustuse AS (30% lepingutest), AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus (25%) ja Compensa Life Vienna Insurance Group SE (44%). Sealjuures viimase poolaastaga on Compensa suurendanud oma turuosa 34%-lt 44%-ni.

□ Kindlustusmaksete järgi on suurim turuosa samuti Compensal 39%, järgneb CERGGO 32%-ga ja SEB turuosa on 29%.

Joonis 15. Väljamaksete mahud liikide järgi

Vaata lisaks: www.pensionikeskus.ee ja www.minuraha.ee